

BASIN AÇIKLAMASI ÇINARCİK HES GERÇEĞİ

Ülkemiz uzun dönemdir enerjide yönetim krizi yaşamaktadır. Türkiye’de tüm elektrik enerjisinin 2004 yılında %39’u, 2005 yılında yaklaşık %45’i doğalgazdan üretilerek, al ya da öde gibi ve gaz tedarikçilerinin tek taraflı inisiyatifine bırakılmış doğalgaz sözleşmeleri ve uluslararası tahkim kısılcacında, enerjide tamamen dışa bağımlı hale getirilmiştir. Ülkemizin bu kısıkaçtan uzun yıllar kurtulamayacağı anlaşılmaktadır. Norveç gibi dünyanın 4. büyük doğalgaz ihracatçısı bir ülke bile, ürettiği elektrik enerjisinin % 99.5’ini HES’den elde ederken, Avrupa’nın 2. Hidrolik potansiyeline sahip Türkiye’nin, ürettiği elektrik enerjisinin %45’ini doğalgaza bağımlı kılması hesapsız, bilinçsiz ve kasıtlı enerji politikalarının sonucudur.

Odamızın kurulduğu günden bu yana Hidrolik potansiyelin kullanılmasını savunmaktadır. Bu çerçevede Çınarcık Barajı ve Uluabat Kuvvet Tüneli Hidroelektrik Santrali (HES) inşaatının başlamasından bugüne projeyi adım adım izlemekte ve heyecanla beklemektedir. Çınarcık Barajı ve Uluabat Kuvvet Tüneli Hidroelektrik Santrali gerçekleştirildiğinde Marmara Bölgesinin en büyük HES’i olacaktır. Bunun bölgedeki diğer projelerin gerçekleşmesine de katkıda bulunacağına inanıyoruz.

HES’ler elektrik üretiminin en ucuz mal edildiği ve elektrik enerjisinin pahalıya tüketildiği ülkemizde paçal maliyeti aşağıya çeken kaynaklardır. Hal böyleyken Çınarcık Barajı ve Uluabat Kuvvet Tüneli Hidroelektrik Santralinde bu durum dikkate alınmamış kamu yararı gözetilmeden böylesine bir kaynak 5-6 yıllık gelirin karşılığında 40 yıllığına bir gruba teslim edilmiştir.

Bu nedenle devletin, yeni yatırımlar yapmayarak ve elindeki enerji santrallerini de özelleştirerek çekilmekte olduğu enerji sektöründe, DSİ ve EPDK tarafından yürütülen HES projelerinin özel sektör yatırımlarına açılması prosedürünün yavaş işlemesi, zaten uzun olan yatırım süresini daha da uzatmakta ve HES yatırımlarını geçiktirmektedir. Dünya Su Gününde Hidrolik kaynaklara verdiğimiz önemi bir kez daha vurgulayarak, kamusal kaynaklar kamu yararı için kullanılmalıdır.

Tüm bu nedenlerle 14 Mart 2005 tarihinde, Enerji Piyasası Düzenleme Kurulu’na (EPDK) sonuçlandırılan lisans ihalesi, Çınarcık Barajı ve Uluabat Kuvvet Tüneli Hidroelektrik Santrali (HES), 33.8 milyon YTL ile AKKÖK Grubu bünyesindeki Ak Enerji’de kalmasının ardından Şubemiz konuyla ilgili yoğun çalışmalar sonucunda Odamızca dava sürecine taşınmıştır.

EMO Genel Merkezimiz 14 Ekim 2005 tarihinde, Bursa Çınarcık-Uluabat Kuvvet Tüneli ve Hidroelektrik Santrali’nin 40 yıl süreyle işletilmesi konusunda Akenerji Elektrik Üretim A.Ş.’ye verilen üretim lisansının iptali istemiyle Danıştay’a dava açılmıştı. Davada, bu işlemin dayanağı olan Elektrik Piyasası Lisans Yönetmeliği’nin ilgili hükmü ile “Elektrik Enerjisi Üretmek Amacıyla Aynı Bölge ve Aynı Kaynak İçin Yapılmış Birden Fazla Lisans Başvurusu Olması Halinde Seçim Yapılmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Tebliğ”in de iptali ve yürütmesinin durdurulması talep edilmiştir.

Danıştay 13. Dairesi, Çınarcık-Uluabat Kuvvet Tüneli ve HES için verilen üretim lisansının yürütmesini durdururken, lisansa dayanak oluşturan yönetmelik hükmü ve tebliğ hakkında da yürütmeyi durdurma kararı verildiğini tarafımıza bildirmiştir. Böylece EPDK tarafından bugüne kadar verilen lisansların da geçersiz olduğu yargı kararıyla saptanmıştır.

Danıştay tarafından yürütmesi durdurulan Elektrik Piyasası Lisans Yönetmeliği’nin 9. Maddesi’nin 4. Fıkrası, şu düzenlemeyi içermektedir: “Aynı bölge ve aynı kaynak için yapılan başvurularda; lisans

verilebilecek tüzel kişi, ‘Elektrik Enerjisi Üretmek Amacıyla Aynı Bölge ve Aynı Kaynak İçin Yapılmış Birden Fazla Lisans Başvurusu Olması Halinde Seçim Yapılmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Tebliğ’ hükümleri çerçevesinde belirlenir.”

Yine Danıştay kararıyla yürütmesi durdurulan tebliğ ise, “ihale” sözcüğü kullanılmaksızın “ihale kuralları”nı belirleyerek, EPDK’ya yetkisi bulunmamasına karşın ihale yapma olanağı sağlayan bir düzenlemedir.

Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu, yasayla kendisine verilen ikincil düzenlemeler yapma yetkisini kötüye kullanarak, her konuda kendini yetkili kılabilen içerikte yönetmelik ve tebliğler çıkarmaktadır. Bununla da kalmayarak, bu yönetmelik ve tebliğleri içinden çıkılması güç bir hale getiren EPDK, hiçbir öngörü ve planlama yapmaksızın yönetmelik ve tebliğlerde gününbirlik değişiklikler gerçekleştirmektedir. Nitekim açılan dava kapsamında bir hükmü iptal edilen yönetmeliğin, çıkarıldığı 4 Ağustos 2002 tarihinden 2005 yıl sonuna kadar pek çok düzenlemesi 19 kez değiştirilmiştir. Yalnızca davaya konu olan yönetmeliğin 9. Maddesi’nin ise 9 kez değiştirildiği görülmektedir.

İkincil düzenlemelerde yaratılan bu karmaşa EPDK’nin vermiş olduğu lisanslara da yansımaktadır. Elektrik Mühendisleri Odası, mevcut yasal düzenlemeler çerçevesinde yaptığı değerlendirme sonucunda; EPDK’nın yetkisi olmamasına karşın verdiği lisanslarla, imtiyaz sözleşmesi imzalanması zorunluluğunu da ortadan kaldırdığını belirlemiştir. İmtiyaz sözleşmesi olmaksızın verilen bir kısım lisansların hiçbir geçerliliği yoktur.

EPDK, adı konulmamış ihaleler yaparken, kendisini öyle bir yetkiyle donatmıştır ki, bir kaynak için tek bir şirketin başvuru yapması durumunda bile, kamu kaynağıyla ilgili üretim haklarını sabit bir lisans bedeliyle söz konusu şirkete vermektedir. İddia edilen rekabet ortamının bu durumda sağlanmadığı açıktır. Kaldı ki EPDK’nın ne tek bir başvuru olması durumunda, ne de birkaç şirketin başvurması durumunda üstü kapalı bir ihaleyle lisans adı altında kamu kaynağını herhangi bir şirkete tahsis etmesi söz konusu olamaz. 4628 sayılı Elektrik Piyasası Kanunu’na göre EPDK’nın ihale yapma yetkisi yoktur. EPDK’nın yetkisi, lisans başvurusunda bulunan şirketin yeterliliği ve piyasadaki işleyişine ilişkin kuralları belirleyip, kontrollerini yapmaktan ibarettir.

EPDK, bugüne kadar 317 üretim lisansı vermiştir. Bunlardan 134 tanesi Elektrik Üretim A.Ş.’ye, diğer 183 tanesi ise özel şirketlere aittir. Dava konusu yargı kararı çerçevesinde idarenin, kendiliğinden usulsüz olan lisansları iptal etmesi, hukuk devleti ilkesinin gereğidir. Kararın gereğinin yerine getirilmemesi durumunda, Odamız tarafından 183 adet lisans da incelenerek, hukuka aykırı olan lisanslar hakkında “yok hükmünde” olmaları nedeniyle iptal istemiyle yargıya başvurulacaktır.

Odamızın açtığı bu dava sonucunda gerek EPDK’nın uygulamaları konusundaki yanlışlıkların giderilmesinde gerekse de kamu kaynaklarının kamunun çıkarı için kullanılmasında önemli yeri olmuştur. En önemlisi ise enerji alanındaki bölgemizdeki en büyük kaynağımız olan Bursa Çınarcık-Uluabat Kuvvet Tüneli ve Hidroelektrik Santrali bugün kamuda kalmıştır. Bursa Çınarcık-Uluabat Kuvvet Tüneli ve Hidroelektrik Santrali’nin hızlı bir şekilde kamu eliyle tamamlanmasını bekliyoruz ve süreci yakından takip edeceğimizi bekliyoruz.

22 Mart 2006

TMMOB
Elektrik Mühendisleri Odası - Bursa Şubesi